

บทคัดย่อ

ปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง กระแสสื่อ และลัทธิบริโภคนิยม ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลกระทบให้เกิดความล้มสลายของครอบครัว สังคม ปัญหาเด็กและเยาวชน ในภาคอีสาน อีกทั้งค่านิยมหรือรูปแบบการเลี้ยงดูลูกของคนในสังคมยุคปัจจุบันก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อปัญหาเด็กและเยาวชนในภาคอีสาน กลไกการแก้ปัญหาของภาครัฐที่มุ่งเรื่องเศรษฐกิจเป็นหลัก ขาดการหยิบยกปัญหาเด็กเยาวชน ซึ่งเป็นประชากรพื้นฐานของสังคม สูญการแก้ไขปัญหาในระดับนโยบาย เป็นตัวกระตุ้นให้ปัญหาเด็กเยาวชนรุนแรงและขยายพื้นที่กว้างออกไป

เด็กยากจนและด้อยโอกาสในเขตชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเหล่านั้นนอกจากนี้ยังมีปัญหาที่แตกต่างออกไปอีก อาทิเช่น ปัญหาเด็กถูกละเมิดสิทธิ ความด้อยโอกาสทางการศึกษา การรักษาพยาบาล ปัญหาภัยคุกคาม ความปลอดภัย และความ มั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพชีวิต สาเหตุสำคัญของปัญหา คุณภาพชีวิต รูปแบบการแก้ไขปัญหา การช่วยเหลือกันเองในชุมชน การเข้าถึงระบบสวัสดิการ ผลการวิจัยพบว่า

สภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเด็กในเขตชายแดนนั้น พบว่า เด็กในเขตชายแดนเป็นกลุ่มเด็กยากจน พ่อแม่ประกอบอาชีพรับจ้าง ทำไร่ ลอกปอ เนื่องจากที่ดินไม่เหมาะสมกับการทำนา จึงต้องซื้อข้าวเพื่อไว้รับประทาน นอกจากนี้ที่ดินที่ทำกินอยู่เป็นที่ในเขตป่าสงวน ไม่มีเอกสารสิทธิ์ เด็กในเขตชายแดนจึงต้องทำงานรับจ้างเพื่อเพิ่มหารายได้ในการเลี้ยงชีพ และให้กับครอบครัว เด็กมองเห็นว่าการได้ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่เป็นเรื่องที่สำคัญ และมองเห็นว่าอนาคตที่ดีคือ การมีงานที่มั่นคงและหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว เด็กเหล่านี้ต้องการให้พ่อแม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ทำกิน ไม่ต้องออกไปรับจ้างนอกหมู่บ้าน ไม่ต้องเช่าที่ทำกิน ส่วนการดำเนินชีวิตได้รับอิทธิพลจากผู้ปกครองในรูปของความเป็นห่วง เนื่องจากเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อความปลอดภัยสำหรับความยากลำบากที่เผชิญอยู่คือ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัว ด้านที่ดินทำกิน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความมั่นคงทางด้านคุณภาพชีวิต

ด้านความรู้สึกต่อตนเองในเรื่องอำนาจต่อรอง พบว่า เด็กชายแดนไม่มีอำนาจต่อรองใดๆ เนื่องจากชีวิตขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่ ด้วยภาวะทางสังคมที่เป็นเด็กและอยู่ในพื้นที่เสี่ยง

ด้านความสัมพันธ์เชิงอำนาจนั้น เด็กชายแดนมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับคณะกรรมการหมู่บ้านในเชิงลบ เนื่องจากคณะกรรมการหมู่บ้านไม่ได้รับฟังความคิดเห็นของเด็ก

ด้านการวิเคราะห์วงจรความทุกข์ยาก พบว่า พื้นฐานปัญหาหรือจุดกำเนิดของปัญหาคือปัญหาความยากจนอันเนื่องมาจากการที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง จึงต้องออกไปใช้แรงงานก่อนวัยอันสมควร ส่งผลต่อเนื่องไปยังการดำเนินชีวิตที่ต้องขาดความอบอุ่น ต้องใช้แรงงาน อนาคตไม่มั่นคง

ด้านปัญหาและความต้องการ พบว่า เด็กชายแดนมีปัญหาในการเดินทางไปเรียนหนังสือและการไปรับบริการด้านการสาธารณสุขและอื่นๆ เนื่องจากมีระยะทางไกลและการคมนาคมไม่สะดวก ไม่มีรถโดยสารประจำทาง ปัญหาไม่มีที่ดินทำกินและที่ทำกินไม่เหมาะสมกับการปลูกข้าว เกิดปัญหาความยากจน ทำให้ต้อง

เสียเวลาเรียนเพื่อช่วยพ่อแม่ทำงานเพื่อเพิ่มค่าตอบแทน ไม่มีสถานที่นันทนาการและออกกำลังกายที่ได้มาตรฐาน ทำให้เด็กใช้เวลาว่างในการทำงานเกินวัย

สำหรับข้อเสนอแนะ มีดังนี้ ด้านที่ดินทำกิน ควรมีการจัดสรรที่ทำกิน ด้านการศึกษา ควรมีนโยบายการเรียนฟรีถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้านสาธารณสุข ควรขยายการจัดตั้งอนามัยให้ครบทุกหมู่บ้านตามเขตชายแดน ด้านอาชีพควรส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์พัฒนาอาชีพ ด้านความปลอดภัยควรเสริมกำลังตำรวจชายแดนในเขตพื้นที่พิเศษ ด้านงบประมาณควรขยายงบประมาณท้องถิ่นเป็นระดับหมู่บ้าน ด้านนันทนาการควรส่งเสริมการกีฬาและอุปกรณ์สำหรับเด็ก ด้านชุมชนควรมีหน่วยงานดูแลเรื่องความสะดวกในการรับสาธารณูปโภค ด้านสิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมให้ชุมชนดูแลป่าเป็นป่าชุมชน